

Gozdna romantika

Lado ELERŠEK*

1. ZA UVOD LE NEKAJ ASOCIACIJ

Medtem ko politika in gospodarstvo ljudi praviloma razdvajata (in grupirata) na umeten, to je prestižen način, estetika ljudi združuje (ali ločuje) po naravni poti. Po vojni nas je politika razdelila v prvorazredne in drugorazredne državljane, v zadnjem času pa ravno v obratnem smislu. V odvečnem razredu naj bi se znašla množica odvečne administracije, kulturnikov, železarjev, rudarjev in tudi gozdarjev.

V primerjavi z nekaterimi drugimi dobrinami je estetika gozda tako rekoč vsem na razpolago, ne glede na lastništvo, starost, spol, narodno pripadnost, versko opredeljenost, strankarsko usmerjenost in finančno težo. Celo slepi in slabovidni prav radi zahajajo v gozd (EICHEL 1987). Izvor estetskih doživetij je v vidnih, zvočnih in drugih zaznavah. Estetiko gozda lahko opredelimo kot nauk o vseh vidikih lepega, povezanega z gozdom (ANKO 1985). Zato prištevamo med estetske dobrine tudi ptičje petje in vonj gozdnega zraka, kar doživljajo še močneje tisti, ki so prikrajšani za vidne zaznave. Gozdna estetika je odprta za vse, ki imajo zanjo smisel in zaprta za tiste (navadno bolj materialistično naravnane), ki je niso sposobni zaznavati. Delitev v ti skupini je naravna in izhaja iz naše narave, vzgoje in okolja.

2. DANAŠNJI ČAS IN ROMANTIKA

Pod pojmom romantika verjetno nimamo vsi iste predstave. Verbinčev slovar ta pojem pojasnjuje: romantika je umetnostna smer, nastala v začetku 19. stoletja, ki v nasprotju s klasicizmom, postavlja v ospredje čustva, fantazijo, iracionalno in poudarja človekovo osebnost. Romantika lahko po-

meni tudi romantičnost, kar pomeni nekaj pustolovskega, fantastičnega, čudovitega in nagnjenost k takim rečem (VERBINC, 1987). V današnjem času, ko nam teče življenje v veliki meri v betonski in pločevinasti ekološki niši, si moramo postaviti vprašanje, če smo še zmožni takega načina doživetja in doživljanja lepe narave, ki je bil značilen za prejšnje stoletje? Odgovor je verjetno za večino pritrdilen. Človekova narava se namreč v nasprotju s hitrim tehničnim razvojem spreminja le neopazno. Človek je razvijal svojo kulturo in odnos do okolja dolga tisočletja in tako pripada tudi vsem preteklim obdobjem. Prav zato še vedno občudujemo pesnika prejšnjega stoletja Franceta Prešerna in njegove verze:

*Koder se nebo razpenja,
grad je pevca brez vratarja,
v njem zlatnina čista zarja,
srebrnina rosa trave,*

Lepota mrtvega drevesa

* L. E., dipl. inž. gozd., Inštitut za gozdno in lesno gospodarstvo, 61000 Ljubljana, Večna pot 2, Slovenija.

Vse kaže, da se človek tudi v prihodnje ne bo zadovoljil le z razumskim dojemanjem okolja, ampak bo še vedno imel čustveno dojemanje za nujno življenjsko obliko. Tako kot je človek del kozmosa, izhaja iz kozmosa tudi lepota, ki jo zaznavamo. Željo in hrepenenje po čustvenem doživljanju sveta pa pripisuje človek predvsem sebi.

Za ilustracijo, s kakšnimi občutki posamezni ljudje dojemajo drevje, gozd in drugo naravno okolje, navajam misli nekaterih mož preteklega in današnjega časa:

Robert Bourdu (profesor rastlinske fiziologije): V vseh tradicijah in verstvih je drevo vez med dvema različnima svetovoma: na eni strani svet zemeljskih globin, ki predstavljajo področje skrivnostnega, na drugi strani pa nadzemjskega sveta, h kateremu teži naša duša.

Jean Jacques Rousseau: Nazaj k naravi! Ljudem svetujem naj bi začeli živeti preprosto.

Ciril Kosmač: Vsako drevo v vetru drugače zapoje.

Sv. Bernard: Vse moje znanje in moje

razumevanje Svetega pisma, globoko prodiranje v njegov večkrat tako skriti pomen sem si pridobil večji del v gozdovih in na poljih. Tu nisem imel nobenega drugega učitelja kot hraste in bukve.

Jože Pučnik: Veseli me, če vidim, da kje kaj poganja, veseli me kakšna lepa skrivljena veja, korenina, kakšen čuden kamen. Sploh sem nekoč še kot dijak in potem študent postavil teorijo, da umetnost sploh ne more dohitevati vse te raznovrstnosti v naravi in da bi bilo bolj koristno, ko bi – namesto da se zavestno ukvarjamo z umetnostjo – raje vzgajali umetnost zaznavanja, da bi znali videti, kaj vse se dogaja okrog nas. In v naravi bi našli že vse to narejeno. Če greš skozi gozd, vidiš najlepše stvari.

France Vodnik: Človek se je oddaljil od narave in s tem tudi od samega sebe... Razbohotila se je tako imenovana porabniška miselnost. Pozornost je obrnjena k gmotnim dobrinam in le redko najde kdo še čas za bogatitev svoje notranjosti in svojega duhovnega sveta. Narava je kakor

Goščava krošnje

Enonogi samotar

velika odprta knjiga, iz katere zajemamo hkrati modrost in lepoto življenja.

Tomo Križnar: Najlažje je enostavno pobegniti v harmonijo narave ali pa se opiti z deli človeške umetnosti, ki jih prav tako lahko inspirira narava iz svojega globokega vodnjaka, s katero smo kot s popkvinno povezani z bitjo stvarnosti.

Iztok Geister: Borov gozd je, v nasprotju s prazgodovinskimi izkušnjami opredeljeno predstavo o gozdu, gozd svetlobe in topline, kjer popotnika na vsakem koraku spremlja nezasenčeno nebo, neskončna modrina in bližina oblakov, in človek ima prijeten občutek, da druguje z vsem, kar utripuje in se pretaka. Borov gozd je gozd poezije.

3. ZAZNATI, PONUDITI, PRIBLIŽATI, PRIDOBITI

Pomen gozda za skupnost se v kulturnem svetu že skozi stoletja spreminja, v zadnjem času pa se je pri nas predvsem bistveno spremenila vloga gozdarjev v družbi. Gozdarji izgubljam vlogo lesnih trgovcev in »davčnih« izterjevalcev. Hkrati se nam odpira nova vloga krepitve nematerialnih funkcij gozda, kamor spada tudi njegova estetska funkcija. Vidike, kako bi bilo mo-

goče intenzivneje predstaviti te funkcije, sem že predlagal v sestavku: »Nekaj misli o estetskem doživljanju gozda. Tudi pobuda gozdnim gospodarstvom za osnovanje gozdnih gajev« (ELERŠEK 1989). Približati izraznost gozda javnosti je koristno in potrebno ne le za javnost, ampak tudi za gozdarske vrste. Pridobimo si lahko kulturnejše obiskovalce gozdov in večjo mero medsebojnega razumevanja. Hvalevreden korak v tej smeri pa pomeni gotovo tudi ustanovitev našega nacionalnega stanovskega društva Foto Forum Silve. Pričakujemo lahko, da ne bo zbudil razmišljanja in delovanja le med gozdarji, ampak tudi v širšem krogu.

LITERATURA

1. Anko, B., 1985. Perspektive našega razvoja na področju splošnokoristnih funkcij gozda. Spominski zbornik gozdarstva in lesarstva, Ljubljana, 26, s. 19–30.
2. Eichel, C., 1978. Der Blindenwanderpfad des Forstamtes Kassel in Naturpark Habichswald. Allg. Forstz., München, 34, 33–34.
3. Eleršek, L., 1989. Nekaj misli o estetskem doživljanju gozda. Tudi pobuda gozdnim gospodarstvom za osnovanje gozdnih gajev. Gozd. vest., Ljubljana, 47, s. 230–234.
4. Verbinc, F., 1987. Slovar tujk. Ljubljana, Cankarjeva založba, s. 625.

GDK : 902

Pomen gozdne kronike

Marsikaj od gozdarskih zgodovinskih dokumentov iz druge polovice prejšnjega in začetka tega stoletja je postalo žrtev povojne kulturne revolucije. Nekaj se jih je ohranilo, predvsem po zaslugi razgledanih in uvidevniških posameznikov, ki so rešili, kar se je rešiti dalo. Tako se moramo zahvaliti kolegu inž. M. Pustoslemšku, da se je na gozdnem obratu Kostanjevica na Krki med drugim ohranilo tudi navodilo za pisanje gozdnih kronik iz leta 1890. To navodilo je bilo verjetno del obširnejših navodil za sestavljanje in revizijo gozdnogospodarskih načrtov, ki jih je izdalo takratno c. k. kmetijsko in gozdarsko ministrstvo na Dunaju. Pisano je seveda v nemščini.

Gozdne kronike, ki jih za vsako leto pišejo gozdni upravitelji, nam povejo marsikaj, kar nam tabele in preglednice gospodarskih načrtov ne morejo povedati. Danes, ko skušamo razvozljati uganko propadanja gozdov, so nam zelo dobrodošli zgodovinski viri o stanju gozda iz časa pred letom 1950, ko onesnaževanje okolja še zdaleč ni bil tak problem, kot je danes.

In če danes morda še pišemo gozdne kronike, nam bodo zanje gotovo hvaležni tisti, ki pridejo za nami. Ob vsej dolgoročnosti, ki spremlja gozd in gozdarstvo, tudi celih 40 službenih let oz. eno poklicno življenje ne pomeni mnogo. Pomagati si moramo z izkušnjami in opažanji predhod-